

мр Владан Вуклиш, архивиста, историчар
Архив Републике Српске, Бањалука

Етика и храброст: ријеч о професору Мирославу Јовановићу

Пред комеморативни округли сто сачињен од пријатеља, колега и сарадника, стао сам са мисијом да кажем неколико ријечи о професору Јовановићу. Ту задаћу сам, штавише, преузео на себе не само као појединац, него као особа која представља једну малу заједницу младих научника из Бањалуке, мјеста у којем је Мирослав Јовановић за једно кратко вријеме оставио дубок људски и професионални утисак. Наиме, као што вам је већ познато, Мирослав је у Бањалуку дошао 2012. године, гдје је радио као наставник на предмету Општа савремена историја на Одсјеку за историју Филозофског факултета. Свој аганжман није зауставио на томе, јер је убрзо затим постао водитељ Одјељења за историју Андрићевог института у Вишеграду. За ову посебну прилику замолио сам двојицу наших бањалучких факултетских колега, Боривоја Милошевића, данас професора на катедри за Националну историју новог вијека, и Милана Балабана, сада сарадника на једном истраживачком пројекту у Чешкој Републици, да допринесу овом мом обраћању својим личним утисцима. Њихове импресије су, држим, изнимно важне, јер долазе од људи који су блиско сарађивали са професором Јовановићем. О њиховој сарадњи Боривоје Милошевић је написао сљедеће:

„Професор Мирослав Јовановић је био дубоко и искрено заинтересован за развој историјске науке. Своје богато животно и научно искуство радо је дијелио са млађим колегама који су се окупљали око њега. Био је увијек спреман да помогне, да савјетује или барем саслуша. Међу студентима је оставио утисак благог, тихог и стрпљивог предавача и поштеног испитивача. Такође, био је један од зачетника неколицине пројеката историјског одјељења Андрићевог института у Андрићграду, чији је био први шеф, а који и данас трају. Од тих пројеката издвојио бих *Историјске свеске* и циклус емисија *Рат за цивилизацију*.“

У исходу ове личне сарадње, Милошевић је остао активан сарадник Андрићевог института и од почетка активан учесник у пројектима које је покренуо Мирослав Јовановић. Милошевић такође напомиње да је професор Јовановић са „уласком у пројекат писања прве научне монографије о Републици Српској, око себе је окупио неколицину млађих истраживача из Бањалуке чији је био ментор на том послу“. Један од чланова овог ужег круга сарадника био је и Милан Ба-

лабан, који је био запослен на Катедри за Општу савремену историју, при чему је био асистент професора Јовановића. Милан Балабан саопштава свој дојам:

„Као његовог асистента ме је највише импресионирала његова посвећеност како историјској науци тако и добробити студента. Нисам никада сарађивао са особом која је била толико посвећена и једном и другом. Са личне стране ми је била и част и задовољство радити с њим. У сваком разговору добијао сам могућност да научим нешто ново. Искрено ме је радовао сваки његов долазак. Он је изабрао тежи пут и својим доласцима у Бањалуку није приступао као према пуком одрађивању посла који би захтјевао минималан напор, већ је томе прилазио са великом страшћу и жељом да студенти науче што је могуће више. Нама, млађим колегама, увијек је прилазио отвореног срца и искрено је желио да од нас постану и бољи људи и бољи историчари. Сваки разговор са њим је био даљи корак према томе, и такав његов приступ је враћао вјеру како у људе, тако и у историју као науку.“

Ја бих се на ову импресију о враћању вјере у људе и науку надовезао једним веома личним доживљајем. Није ми намјера да говорим о себи, али сматрам да се живот и дјело једне особе не могу мјерити само оним што остаје записано у професионалној биографији, него и оним непосредним људским везама које многе биографије преплићу у коњунктурама пријатељства, подршке и узајамне помоћи. Било ми је, уосталом, савршено јасно колико је живот Мирослава Јовановића позитивно обликовао животе других људи, када сам слушао приче о нестанку пријатеља на којег смо се сви, у једном тренутку, ослањали. Желим и својим оживљавањем једног дубоко утканог трекутка да дам доприснос нашој заједничкој причи о њему.

Почећу са контекстом. По завршетку студија 2009. године ступио сам у борбу против стања незапосленост – како ће се испоставити, трогодишњег – писањем свог магистарског рада. Овај подухват, са својим уобичајеним успонима и падовима, због околности у којима се одвијао, носио је додатну тежину услед друштвено индуковане анксиозности која је мојој генерацији одвећ добро позната. Борба се, ипак, окончала у срећним околностима. Комисија за одбрану тезе, на челу са ментором професором Миланом Ристовићем, уз констатацију успјешне одбране, честитала ми је и на новом радном мјесту приправника које сам стекао у бањалучкој централи Архива Републике Српске само неколико дана раније.

Један о чланова те комисије био је и Мирослав Јовановић, тада већ професор на бањалучкој катедри. Том приликом смо се и званично упознали, мада сам ја већ био одушевљени читалац *Кризе историје*, коју је написао са професором Радивојем Радићем. Убрзо затим, ушао сам у мали круг његових, сада желим да кажем, бањалучких пријатеља. Од тада, готово сваки пут када је долазио у Бањалуку, након радног дана проведеног на Филозофском факултету, своје

радно вријеме је преточио у дружење са нашом малом али пробраном групом младих ентузијаста. Смислено би било рећи да је он одабрао нас, а да смо ми одабрали њега. У том узајамном односу, Мирослав је несребично нудио све што је могао – сарадњу, рецензије, савјете, другарску критику – а ми смо нудили оно најважније што смо имали, свој радни елан.

Кључан тренутак за мене настао је једне јесење вечери када ми је Мирослав понудио стални ангажман у виду сарадње на једном пројекту. За причу је мање важно што нисам прихватио. Сматрао сам, иако још приправник, иако стално прожет разним страховима, да ће мој приправнички статус бити замијењен сталним запослењем. Био сам у праву. Важно је, заправо, нешто друго. Мирослав је своју каријеру изградио на темељима радне етике, креативности и људскости. Када је такве квалитете препознавао у другима, све је чинио што је било у његовој моћи да ти квалитети добију могућност за самооставрење. Није се мирио са спознајом да нечији креативни рад може остати без награде. У бруталној искрености признајем да сам сматрао да такви односи не постоје, да рад, иако значи много, ван сфере сопственог духа не гарантује готово ништа. Мирослав ме је својим поступцима увјерио у супротно. Увјерио ме је да рад гарантује оно што држим као најважније. Увјерио ме је да рад гарантује *заједницу*. Страхови су, од тог тренутка, потпуно нестали. Од тада се више не бојим. Радим, сваки дан, без страха.

Хвала му на томе.